2528 III. S. J.

263:

V
B J
C
392772
392791
Mag. St. Dr. III

1042

ORDINATIO

JUDICIORUM ORDINARIORUM GENERALIUM
TRIBUNALIS REGNI LUBLINENSIS
FELICITER REGNANTE
SERENISSIMO

STANISLAO AUGUSTO

POLONIARUM REGE
MAGNO DUCE LITHVANIÆ, RUSSIÆ, PRUSSIÆ, MASOVIÆ, SAMOGITIÆ, KIIOVIÆ, VOŁHINIÆ, PODOLIÆ, PODLACHIÆ, LIVONIÆ, SMOLENSCIÆ SEVERIÆ, ET CZERNIECHOVIÆ,
Sub
ILLUSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO
ANTONINO CORNELJO

PRZEDWOIEWSKI

Episcopo Bolinensi, Scholaſtico Cathedrali Gnesnensi, Insignis Sancti Stanislai Equite
PRESIDENTE.
ILLUSTRI MAGNIFICO
PHILIPPO NEREO
WOŁCZKIEWICZ

OLIZAR

Pocillatore Magni Ducatus Lithvaniæ Ordinum Polonorum Equite.
MARESCHALCO.
Virtute Legum & Conſtitutionum, Annorum 1768. 1775. & 1776.
CONDITA
Die Secunda Mensis Maij Anno 1791. Lublini
PROMULGATA.

392788
III

LUBLINI 1791.

Typis Sacræ Regiæ Majeſtatis in Collegio PP. Trinitariorum.

Pour Son Altesse Mgr le Prince Alex. Lubomirski

S E R I E S

Illuſtrissimorum & Reverendissimorum, Illuſtrium Magnificorum utriusquè Collegij Tribunalis Regni Lublinensis Judicum.

Ex Capitulo Gnesnensi.

Illuſtriſsimus & Reverendiſsimus ANTONINUS CORNELIUS PRZEDWOIEWSKI Epiſcopus Bolinenſis, Scholaſticus Gneznenſis, Inſignis S. Stanislai Eques, Tribunalis Regni PRÆSIDENS.

Illuſtris Magnificus PHILIPPUS NEREUS *Wolczkiewicz* OLIZAR Pocillator Magni Ducatus Lithvaniæ, Ordinum Polonorum Eques, ex Palatinatu Kijoviæ Judex Deputatus, Tribunalis Regni MARESCHALCUS.

COLLEGIUM SPIRITUALE.

Ex Capitulo Cracoviensi.

J. R. AUGUSTINUS LIPINSKI Canonicus Cathedralis Cracovien:

Ex Capitulo Vladislaviensi.

J. R. JOSEPHUS *a Wybranow* SWINARSKI Canonicus Cathedralis Vladislavien:

Ex Capitulo Posnaniensi.

J. R. XAVERIUS ULATOWSKI Canonicus Cathedralis Poſnanienſis.

Ex Capitulo Plocensi.

Vacat.

Ex Capitulo Luceoriensi.

J. R. JACOBUS CIESIELSKI Canonicus Cathedralis Luceorienſis.

Ex Capitulo Chelmensi.

J. R. FRANCISCUS *Dunin* KARWICKI Scholaſticus Chełmen: Utriusquè Juris Doctor.

Ex Capitulo Kijoviæ.

J. R. FLORIANUS BUYNO Canonicus Cathedralis Kijoviæ.

Ex Capitulo Camenecensi.

J. R. BENEDICTUS BIELIKOWICZ Canonicus Camenecen: Curiæ Epiſcopalis Judex Delegatus.

COLLEGIUM SÆCULARE

Ex Palatinatu Cracoviensi.

J M. MICHAEL SKORUPKA Capitaneus Bidgoſtienſis Ordinis Sancti Stanislai Eques.

Ex Palatinatu Posnaniensi.

J. M. MATHIAS SKRZYPINSKI Camerarius Terræ Vſchovenſis.

Ex Palatinatu Sandomiriensi.

J. M. JOANNES CANTIUS Comes LUBIENIECKI Ordinis Sancti Stanislai Eques.

Ex Palatinatu Caliſiensi.

J. M. ANTONIUS MIERZEWSKI Colonellus Exercituum Regni.

Ex Palatinatu Gnesnensi.

J. M. ANTONIUS KORZUCHOWSKI.

Ex Palatinatu Siradiensi.

J. M. JOSEPHUS *Korabita* KOŁDOWSKI Sacræ Regiæ M. Succamerarius.

Ex Palatinatu Lanciciensi.

J. M. Titus PAULUS *Ligęza* KURDWANOWSKI Pincerna Gąbinenſis & Judex Caſtrenſis Lancicienſis.

Ex Palatinatu Breſtensi Cujaviæ & Junivladislaviensi.

J. M. PANTALEON KARSKI Sacræ Regie Majeſt: Succamerarius Pocillator Breſt: Cujaviæ.

Ex Terra Dobrinensi.

J. M. JOSEPHUS MORZKOWSKI Vexillifer Podlachiæ Vice-Capitaneus Zytomirienſis Ordinis S. Stanislai Eques.

Ex Palatinatu Russiæ Terraquè Chełmensi.

J. M. VALENTINUS SUCHODOLSKI Glis Adjutans S. R. Majeſtatis.

Ex Palatinatu Volhiniæ

J. M. ANTONIUS PRUSZYNSKI Sacræ Regiæ Majeſtatis Succamerarius.

Ex Palatinatu Podoliæ

J. M. MICHAEL JOACHIMUS KRUZER Generalis Adjutans S. R. M.

Ex Palatinatu Lublinensi.

J. M. FRANCISCUS GRABOWSKI Enſifer Praſnenſis & Vice-Capitan: Caſtren: Craſnoſtav:

Ex Ducatu Masoviæ, Terra Zacrocimensi.

J. M. GASPAR JOSEPHUS NIEBOROWSKI Capitaneus Goſzczynenſis, Inſignis S. Stanislai Eques.

Ex Terra Ciechanoviensi.

J. M. JOANNES KARCZEWSKI Succamerarius S. R. Majeſtatis.

Ex Palatinatu Podlachiæ.

J. M. LUDOVICUS DĄBROWSKI Venator Bidgoſtienſis.

Ex Palatinatu Ravensi.

J. M. ADALBERTUS CIELECKI Capitaneus Muchnovienſis.

Ex Palatinatu Braclaviensi.

J. M. ADALBERTUS PIENKOWSKI

Ex Palatinatu Czerniechoviensi

J. M. FELIX *in Drozdnie* HULEWICZ Tribunus Major Luceorien:

Actum Lublini, in Judiciis Ordinariis Generalibus Tribunalis Regni, Feria Secunda poſt Dominicam Conductus Paſchæ proxima videlicet Die Secunda Menſis Maij, Annô Domini Millesimô Septingentesimô Nonagesimô Primô.

JUDICIUM præſens Ordinarium Generale Tribunalis Regni Lublinense, adveniente Reaſsumptionis Judiciorum Tribunalitiorum hic Lublini Lege præſcripto tempore, adimplendo eandem Legem, Jurisdictionem ſuam ſub Authoritate Jllustriſsimi ac Reverendiſsimi ANTONINI CORNELII PRZEDWOIEWSKI Epiſcopi Bolinenſis Scholaſtici Cathedralis Gneſnenſis Ordinum Poloniæ Equitis Præſidentis, & Jlluſtris Magnifici PHILIPPI NEREI *Wolczkiewicz* OLIZAR Pocillatoris Magni Ducatûs Lithvaniæ Ordinum Poloniæ Equitis MARESCHALCI, tum Jlluſtrium Dominorum tam ex Capitulis, quàm Palatinatibus ac Terris Judicum Deputatorum diſtincto Ordine adnotatorum, ad præſcriptum Conſtitutionum & præcipuè Anni 1774. reaſsumendo, tempus Regeſtris in Cadentia Anni præſentis ad judicandum devenientibus, inſiſtendo Legibus & Conſtitutionibus Regni, tali circumſcribit modo: videlicet ab inchoatione Judiciorum præſentis Trib. Regni Lublinenſis Die ſcilicet Secunda Menſis Maij ad Diem 16. Menſis Ejusdem Regeſtrum Commiſsionum Palatinatûs Cracovienſis, à Die vero 16. hujuscæ Menſis Regeſtrum Ordinarium Cauſarum ejusdem Palatinatûs ad Diem Vigêſimam Octavam Menſis præſentis Maij & ab eadem Die ad Diem ultimam Menſis ejusdem incluſivè Regeſtrum Mixti Fori ejusdemmet Palatinatûs Cracovienſis ad judicandum determinat. Poſt elapſum quoque tempus Regeſtrorum Palatinatûs Cracovienſis, Die prima Menſis Junij Regeſtrum Cauſarum Commiſsionum Palatinatûs Sandomirienſis ſequetur, poſt cujus duarum Septimanarum disjudicationis translapſum tempus, Causæ ejusdem Palatinatûs Sæculares ad Diem undecimam Julij judicabuntur, dein-

B

de verò Causæ Mixti Fori ejusdem Palatinatûs ad Diem 15. Julij expediuntur, Die autem 15. Menſis ejusdem Julij Regeſtrum Cauſarum Commisſionum Palatinatûs Kijoviæ ad judicandum aſsumetur, & ad Diem Vigeſimam Nonam Menſis ejusdem protrahetur, à qua Die Causæ Seculares Palatinatûs ejusdem inchoatæ ad Diem 29. Menſis Auguſti disjudicationi ſuberunt, Spirituales verò reliquos tres Dies prædicti Menſis occupabunt. Die demum prima Menſis Septembris Regeſtra Cauſarum Palatinatûs Rusſiæ Terræq; Chelmenſis cum Diſtrictu Craſnoſtaviensi, imò Primis Commiſsionum ad judicandum vocabitur, poſt quod determinatum Causæ Sæculares deinde Spirituales per Triduum ad Diem 12. Menſis ejusdem Septembris acclamabuntur, Tandem à Die 12. Menſis Septembris Regeſtrum Cauſarum Ordinationis Zamoſcianæ, aſsumendum, & ad Diem Decimam Nonam hujusce Menſis Septembris judicandum præcuſtoditur, Intra quod tempus, si Causæ præfatæ Ordinationis defecerint, illico Regeſtrum Ordinarium Terræ Chelmenſis cum Diſtrictu Craſnoſtaviensi Cauſarum Sæcularium, tum & his deficientibus Regeſtrum Terminorum Tactorum judicabitur, Die denique 19. Menſis 7bris Regeſtrum Cauſarum Commiſsionum Palatinatûs Volhyniæ inchoabitur, idemq; ad Diem terciam Octobris continuabitur, & ab hac Die Regeſtrum Cauſarum Sæcularium ejusdem Palatinatus ad Diem 28. ejusdem Menſis Octobris ad judicandum aſsumetur, per reliquos verò ejusdem Menſis Dies Regeſtrum Mixti Fori Palatinatûs Volhyniæ porrigetur. In temporibus quoque Regeſtrorum Commiſsionum ſupraſcriptorum Palatinatuum, si Causæ ejusmodi defecerint, ex tunc juxta præſcriptum Legis Regeſtrum Palatinale Ordinarium aſsumendum determinatur. Similiterq; si Causæ Spirituales Regeſtri Mixti Fori in tempore ſuo omnes proclamatæ fuerint, poſt eas Regeſtrum Ordinarium judicandum præcuſtoditur. Adextremum poſt determinatum Regeſtrorum Palatinalium tempus, ſubſequenti Die Prima Menſis Novembris uſque ad Vigiliam Feſti Sancti Thomæ Apoſtoli ipſamq; Limitationem Judiciorum præſentium tempus Regeſtro Remiſsionum Contumacialium omnium Palatinatuum Minoris Provinciæ, tum Suſpenſionum, Paritatis votorum Anteactorum Tribunalium Conſtitutione Ann 1768. determinatum aſsignatur. In quo Regeſtro Causæ juxta præſcriptum præmiſsæ Conſtitutinis Anni 1768 ac etiam Anni 1776. Commiſsionales complectentur. Regeſtrum Incarceratorum ante omnes Cauſas quovis tempore acclamabitur. Jam verò Regeſtrum Expulſionum qualibet Feria Quarta & Quinta, extra tempus Regeſtrorum Commiſsionum, intra verò tempora Regeſtrorum Ordinariorum Sæcularium, tum etiam intra tempus Regeſtri Remmiſsarum Contumacialium ante omnes alias Cauſas ad judicandum acclamabitur. Deficiente autem eo Regeſtrum Palatinale, ſub cujus Cadentia defecerit, vocabitur. Regeſtrum quoque Termi-

norum

norum Tactorum ad omnes Cauſas violentiarum & Criminum facti ac violatæ ſecuritatis publicæ, objectorum recentis Criminis, gravisq; exceſsûs, tum violatæ ſecuritatis litigantium ad ſui Judicia adeuntium & redeuntium, Incarceratorum & actualiter in vinculis exiſtentium, ad aliasq; in ſpecie & genere Cauſas facti conſtitutum, qualibet Die poſt Meridiem, non referendo ſe quidquam ad horam ſextam poſt determinatam plenè primitivè cæptam Cauſam, promovebitur quovis tempore, præter ſub tempus Regeſtri Commiſsionum cujusvis Palatinatûs. Regeſtrum Directi Mandati in quo Causæ violatæ ſecuritatis Tribunalitiæ intra mænia Civitatis, violentiæq; cujusvis, Jllustriſsimis Judicibus Deputatis & Eis actualiter aſsiſtentibus & inſervientibus vel in Bonis Eorum Commiſsæ Judicioq; Terreſtri Lublinensi ac Magcis Notariis Palatinatuum Judicio Tribunalitio aſsiſtentibus, & ad Tribunal adeuntibus ſeu redeuntibus illatæ tantum admittentur quovis Die & tempore aſsumetur. Regeſtrum denique Executionum Proceſsus quolibet die Sabbathi (etiamsi ex alio quocunque Regeſtro cæpta Causa) demane aſsumetur, & cum ſola juſtificatione Proceſsûs, non involvendo quidquam Negotium principale, juxta præſcriptum Legis expedietur. Adextremum Regeſtrum Pænalium, in quo Causæ Inſtigatorum, contra Retentores Adjudicatorum ad ærarium Judicij ſui provenientium, tum & diſtinctæ ex re male geſti Officij, ac aliæ juxta diſpoſitionem Legis promotæ continentur, (ut mens ejusdem Legis in accelerandis ejusmodi Cauſis adimpleatur) quovis Die Sabbathi poſt meridiem, etiam ſub tractu Causæ ex quovis Regeſtro inchoatæ aſsumetur. Determinata itaque ex mente Legum Annorum 1768. 1774. a 1776. Regeſtrorum diſpoſitione Quoniam Conſtitutio Anni 1774. in locum Mgcor: Notariorum Terreſtrium Sieradienſis & Lublinenſis ad connotanda Decreta Judicij ſui, in Cadentiis Palatinatuum Notarios Palatinales eligendos conſtituerit; Proinde juxta præſcriptum ejuſdem Legis, iidem Mgci Notarij Palatinales ſatisfaciendo eidem Legi & Muneri ſuo, poſt expletum circa incidentiam Regeſtri ſui Juramentum, in Cadentiis ſuis Decreta in Cauſis ex Regeſtris Palatinatuum Ordinariis, Commiſsionum & Mixti Fori per Judicium ſuum prolata connotabunt & promulgabunt; Jam autem in Regeſtro Cauſarum Remiſsarum, Contumacialium ac aliarum in illud intrantium tum in Regeſtris Ordinationis Zamoſcianæ, Terminorum Tactorum, Expulſionum, Executionum, Directi Mandati, Incarceratorum, uti ſub Regeſtra Palatinalia non cadentibus localis Judicij Tribunalitii ac Terreſtris Lublinenſis Notarius in fundamento Legis primitivæ & diſpoſitionis Legibus Regni conformis aſsidebit, & Decreta connotanda promulgabit. In casu verò Ejus legalitatis aut inexiſtentiæ Mcus Judex vel Subjudex Tereſtris Lublinen: locum Ejus occupabit. Quivis autem eorundem Mgrum Notariorum quo-

Bij

tidie ante & poſt meridiem præſentiam Jlluſtrium Mgcor: Judicum Deputatorum in Feriario connotabit. Satisfaciendo Legi publicæ Mgci Notarij Palatinales vel ob deceſsum alij, cujus Mgcus Notarius Terreſtris aut Subjudex Majoris Terræ, ſive ob disparentiam omnium Mgcus Notarius Terreſtris Lublinen: ſui Judicij localis ad ſcribenda Decreta in Cadentijs ſuis comparituri, Salaria á Decretis juxta præſcriptum Conſtitutionum Annorum 1726. & 1774. percipient, Decreta cum Controverſiis Partium utrarumque ad præſcriptum Legis legibiliter ſine prolongatione temporis promulgabunt, Partes extraditionem promulgatorum ex Regeſtris Palatinatûs Cracovien: Sandomirinen: Chelmen: Ordinationiś Zamoſcianæ, Cauſarum Remiſsarum ac Tactorum tum Executionum Decretorum requirentes, pro extraditione Eorundem ad Mgcum Notarium Terreſtrem Lublin: uti Judicij ſui localem poſt depoſitionem per Eoſdem Notarios Palatinales Prothocollorum & Regeſtrorum in Archivo Terreſtri Lublinen: remittent. Denique iidem Notarij Palatinales omnium Palatinatuum Anni præſentis poſt tranſlapſam ſui Cadentiam. Prothocolla Decretorum cum Libris Comparitionum in Sequeſtro Judicij Terreſtris Lublinen: apud Mgcum Notarium Terreſtrem Lublinen: vel Ejus Generoſum Regentem in ſpatio ſex Dierum omnino reponere tenebuntur. Quodsi verò in aliqua Causa Mgci Notarij Palatinalis reſolutiò Motionis, gravaminis aut cognitio alicujus Decreti latæq; per Eundem Sententiæ interceſserit, aut si idem ad Cauſam eandem ex Perſona ſui aut Intereſse ſpectaverit, Idem in Stuba Judiciaria omnino protunc abeſse tenebitur.

Cancellariam Terreſtrem Lublinen: utpote Grſum Regentem Terreſtr: Lublinen: á Mgco Notario Terreſtri Lublinen: conſtitutum cum ſui Feriantibus Mgco Notario Terreſtri Lublinen: ſubjectum eſse vult. Qui Grſus Regens Inſcriptiones in Regeſtris Palatinalibus tum & alijs in Cadentia præſenti incidentibus atque Cauſarum Remiſsarum, Contumacialium, Expulſionum, Terminorum Tactorum, Directi Mandati, Incarceratorum tum Regeſtro Executionum mente ſuprafatæ Conſtitutionis judicandis connotaturus, eaſdem Inſcriptiones non in Chartulis, ſed ad primam Partis requiſitionem in Regeſtris bene compactis in folijs majoribus, peracto paginarum & Inſcriptionum ordinato numero, cum ſpecifica, Bonorum, Nominum ac Causæ juxta obloquentiam Conſtitutionis Convocationalis expreſsione, unam tantum in ſuperficie complectendo, extunc in Regeſtrum inſcribere, ſpatia nullo modo relinquere, Requirentibus Inſcriptiones etiam necdum acclamatas authentice extradere debebit. Vocandas eorundem Regeſtrorum anticipando Cadentiam cujuslibet Palatinatûs ad Tabulas in Atrio Stubæ Judicialis apponere curabit. Regeſtra cujuslibet Palatinatûs ad ſub-

ad ſubſcribendum Jlluſtr: Mgco Mareſchalco Idem ſuo tempore porrigere obſtingitur. Inſcriptiones autem ad Regeſtrum Decretorum Executionis inſcriptæ primo Die Sabbathi ad ſubſcribendum Jlluſtri Mgco Mareſchalco per Eundem Grſum Regentem porrigentur, Quæ inſcriptæ altero Die Sabbathi acclamabuntur. Idem quoque Grus Regens Decreta omnia inhærendo Conſtitutioni A. 1768. ex Prothocollis diligenter deprompta accurate lecta & confrontata cum Correcta ſui ac Sigillo Lege Coronationis præſcripto circa Mgcum Notarium Terrem Lublinenſem vel Ejus Subſtitutum manendo ſine omni depactatione ad mentem Legum extradere curabit. In Cadentiis verò Palatinatuum Kijoviæ & Volhyniæ Grsi Regentes ſint jurati juxtaq; Legem præſcriptam in inſcribendis Inſcriptionibus Cauſarum Alternatam ſui Diſtrictuum eorundem Palatinatuum obſervabunt, & ad ſub_ſcriptionem Jlluſtri Mgco Mareſchalco porrigant. Poſt determinatam ſui Cadentiam eadem Regeſtra cum Actis ſuis in Archivo Judicij Terreſtris Lublinen: deponant. Inſuper quo ſpectat Cancellariam Judicij Tribunalitij Grſus Regens Terreſtris Lublin. in fundamento non modo Conſtitutionis Anni 1768. verum etiam & Declarationis anteactorum Judiciorum Tribunalitiorum per Mgcum Notarium Terreſtrem Lublinen: ad ſuſcipiendas Tranſactiones ordinatus & Ejus Vice-Regens aus Suſceptans Poſseſsionatus curam Cancellariæ & Actorum Tribunalitiorum gerens, ut Tranſactiones omnes mente Legum non in ſuis Hoſpicijs verum in locis deſignatis ſuscipiat, Summas præſentatas. Præſentantibus, obſigilandas, evitando lapſum & deperditionem Earum, extradat. Acta ad Archivum bene & comptè introligata importet, ſpatia non relinquat, ſed relicta in ſpatio trium dierum inſcribat ſeu limet, Tranſactiones exactè cum ſpecificatione ab avo genealogiarum ſuſcipiat, Dies Feriarum Menſis & Feſti in Actibus. in extraditione quoque veteris Tranſactionis, etiam Dies extraditionis tum Intitulationes quaſvis & Regeſtra Earum ſeriatim connotet, Inſcriptiones conditionatas fraudem redolentes, tum Relationes & Terminos ſine ſpecificatione Nominum & Bonorum, atque Terminos contra Decreta bina Tribunalitia, læſivaſq; Maniſeſtationes & Terminos non ſuſcipiat, ad ideamq; alijs Terreſtribus & Caſtrenſibus. Officijs Cauſas Principalium in quibuſvis Judicijs non promoveat, Judicialia, Officia Executiva tum obſequia Militaria ſui in Perſona non portet. Similiter Grsi Camerarij ſeu Suſceptantes Palatinatuum Kijoviæ & Volhyniæ in Cadentijs ſuis juxta præſcriptum Legum ſeſe gerent Inſiſtendoq; Legibus Regni de Judicio Terreſtri Lublinen: ſancitis, Cuſtodiam & attendentiam Actorum Iisdem præcommittentibus Anrum 1578. 1613 1726. 1764. 1768. 1775. ac 1776. eoſdem Judices Terreſtres Lublinen: ſuper Secreta juratos, circa antiquas prærogativas Cuſtodiæ conſervando, Ipſos ad continuandam

C

legis & Actorum attendentiam neceſsariam circa Ræaſsumptionem præſentiam, receptionem Munimentorum Judicialium, elapſisq; Palatinatuum Cadentijs ad extraditionem Decretorum, Condemnationum Requirentibus, ſubſcriptionem & authoriſationem Extractuum, obſervantiamq; Legum & Ordinationum antiquarum ac præſentis Judicium ſtringit & obligat, Ipſos circa vota Judicij ſui præſentis eſse vult & præcuſtodit. Grsi quoque Feriantes pro omnibus Palatinatuum Cadentijs á Mgco Notario Terreſtri Lublinen: conſtituti. Mgcis tamen Notarijs Palatinalibus ac Cadentijs Eorum ſubjecti in Numerum Paleſtræ non intrantes, diebus & Ferijs ſuis Judicium attentent, Comparitiones axacté connotent & declarent, nec in dies Feriarum unus alteri involare audeat, Acticantias Originales, in uniformi Papyro perſcriptas Terminos ſuperfluos non inſerendo, cum expreſsione circa Lucrum Partis Contumacialis Termino contentæ propter cognitionem manu ſua ſubſcribant, ultra Conſtitutionem Anni 1726. Salaria non exigant, & quisque pro exigentia & oportunitate Legis Ordinationem præſentem adimpleat. In acticantijs veró & Condemnationibus poſt plenariam Convictionem convocandam Nobilitatem, ſiquidem mente Legis Militare Brachium aſsignaitum, prætermittant. Producta quoque ſeu Terminos Citatronum in ſpatio trium dierum Cancellariæ Tribunalitiæ pro acticandis Condemnationibus porrigendos Judicium præcuſtodit, in casu non porrectionis in triduo, ad illationem Lucra Condemnationum in Regeſtris ſub Inſcriptionibus adnotata per declarationem Judicij limabuntur. Inclyta Paleſtra Judicij ſui per Conſtitutionem Anni 1775. ad nexum Conſtitutionis Anni 1726. reſtituta, quatenus tam earundem Legum, quam & aliarum reſpectu illius ſancitarum diſpoſitionem in omnibus Circumſtantijs adimpleat, Ordinem & methodum patrocinandi ad præſcriptum Earundem obſervent, Signanter Mgci Mæcenates primam ſuimet ipſorum, alteram ad juris peritiem ſesc applicantium & á ſe dependentium Claſsem ordinaté conficiant, & ad inſerendum Ordinationi præſenti Judicio ſuo indilaté porrigant, ſuos Dependentes ab Actibus licensioſis, lusu chartarum & alijs inconvenientijs coerceant, quinimo Eoſdem in congrua modeſtia & diligentia contineant, Cauſas Principalium, ſuorum, prout & ipſimet Principales extra Stubam Judicialem coram Jlluſtribus Mgcis Judicibus quocunque modo non proponant. Decreta quævis Condictitia & Remiſsionis per Partes principaliter comparentes aut per Speciales Plenipotentes ſubſcripta in triduo Mgcis Notarijs porrigenda & Judicialiter legenda in Prothocollo Decretorum uná cum ſubſcriptionibus Partium per Mgcos Notarios inducenda & cum ſubſcriptionibus Requirentibus extradenda declarando, Eadem & quidem Remiſsionis non nisi in Cauſis, in quibus Reſolutio Decretorum Tribunalitiorum ſive Decreti non intervenit, admittenda eſse vult, Adjudicata pro

parte

parte Judicij indilate importent, Summaria omnia Tranſactionum ad Cauſam ſpectantium manu Partis ſive Patricionantis ſubſcripta cum expreſsione Actuum ac omni eſsentia tum Genealogias exactè juxta obloquentiam Terminorum connotatas quam meliori ordine, unicuique ex Jlluſtribus Mgcis Judicibus ac Mgcis Notarijs porrigere, quorum unum Exemplar per Judicium ſubſcribetur, & ad Acta Judicij ſui pro conſervatione porrigetur, nullaq; Documenta ultra Summarium circa Replicas reponere, Comparitones per Perſonas notas Cauſamq; attendentes ſeu Plenipotentes inſcribere, Cauſas & Actiones, Negotiumq; integrum connexè & ſinopticè conſcribere, Negotia ſine ſtrepitu & læſione Perſonarum, nisi id Documentis probatum fuerit, modeſtè à Cruce inducere, Controverſias & rationes illatas non iterando tractare, poſt inductionem Negotij poſitasq; in ſcripto Concluſiones, factasq; à quavis Parte replicationes ex Stuba Judiciaria ad primum Jlluſtris Mgci Mareſchalci compulſum omnes exire debebunt. In receſsu à Comparitione poſt exceptionem Acceſsoriorum pro extenunatione temporis pænas irrogandas Judicium declarat, de repoſitione Inquiſitionum in Sequeſtro Judicij Terreſtris Lublinenſis exiſtentium, Mgcum Notarium Terreſtr: Lublinen: ſive Ejus Grſum Regentem ante incidentiam Causæ tempeſtivè notum facere tenebuntur. In reliquo juxta præſcriptum Legum & juxta anteriorum Tribunalium Ordinationes Inclytam Paleſtram Judicij ſui Tribunalitij Regni Lublinen: conſervando, omnia earundem Ordinationum puncta per eandem Inclytam Paleſtram adimplenda eſse vult & præcuſtodit. Adextremum in punctis reſpectu extraditionis Inquiſitionum, tum invectionis Comeſtibilium ordinisq; Civitatis atque ſecuritatis publicæ per Inſtigatores proſpiciendæ, nec non intuitu Vagabundarum Perſonarum, luſûs chartarum & quarumvis inconvenientiarum Ordinationes Anteriorum Tribunalium & præcipuè ultimarias hic Lublini ac Petricoviæ Anno elapso promulgatas Legi non contriarias & præſenti Ordinationi non diſsonas obſervandas. Compotationesq; publicas & extraordinarias cum Muſica & inſolentia noctis hora poſt Militaria, aliasq; interturbationes tranquilitatem publicam lædentes, luſum Chartarum cum ſuperfluo diſpendio invidias & lites moventes omnino denegatas eſse vult & inſinuat.

Subveniendo ſecuritati Judiciorum ſuorum tum Perſonarum adeuntium & redeuntium nec non hoc in loco manentium, authorirate Judicij ſtatuit; quatenus quivis Incola Civitatis præſentis & Suburbiorum, adeuntibus manſionem pro aliquo tempore apud ſe per Contractum ſive alio modo concedens, de adventu ad Civitatem cujusvis Perſonæ ſine protractione temporis, imò eadem, qua advenerit, die Nobili ac ſpectabili Præ-

Cij

ſidenti Magiſtratus Civitatis præſentis referat, Domuum quoque & Lapidearum Nobilitarium Patres familias ſimiliter hancce relationem facere tenebuntur. Nobilis verò ac Spectabilis Præſidens in librum ad id comparatum, receptam de adventu & exitu Hoſpitis relationem Nomen, Cognomen illius ac numerum Perſonarum circumſcribendo, inſeret, idquè ſub rigore pænæ Arbitrariæ per Judicium ſuum ad illationem extendendæ. Hancce itaque Reſolutionem Nobili Magiſtratui Civitatis hujusce in Extractu deprompta per Grſum Inſtigatorem Securitatis Judicij ſui tradendam. per eundem verò Magiſtratum publicari ad ſonitum in omnibus partibus Civitatis & Suburbiorum ejus, ut ad omnium aures perveniat, demandandam vult & declarat. Inſuper tollendo abuſum in explendis per Jllur. Mgcos Judices Deputatos in futuro Petricoviæ Tribunali juramentis, Conſtitutione Anni 1726. in hoc quo ſunt Deputati, circa determinationem præſtari injunctis, perſepe etiam in præſenti Judicio Petricoviæ practicari ſolitum, obſtringendo ſe abinvicem ſtatuit; omnes Jlluſtres, Mgci utriusque Collegij Majoris & Minoris Provinciæ Judices Deputati, & ſi toto Tribunali abſentes, attamen pro explendo circa determinium juramento adeſse curent, idemq; juramentum in præſenti non autem futuro Tribunali mente Conſtitutionis ſuperius exaratæ Anni 1726. & ſub rigore Eadem interpoſito, præſtent & expleant. Tum quoque inconvenientias quasvis accelerationem juſtitiæ impedientes evitare, quinimo debitæ ad id Munus exequendum promptitudini providere ſtudendo, Judicium declarat; quod quævis tractamenta á quovis in Congremium ſui non intrante proponenda, tám per omnes Jlluſtres Mgcos Deputatos in generali, quam per quemvis in ſpeciali non ſuſcipientur, ac etiam per tractamenta apud ſoloſmet Jlluſtres Mgcos Deputatos practicanda, ſeu per nimiam eorum protractionem tempus Seſsionibus Judiciarijs Lege præſcriptum non extenubitur. Hanccæ Ordinationem Legibus conformem & alias Ordinationes ſuperiores ab Ao 1726. formatas, præſertim Anrum 1774 1775 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782 1783. 1884. 1785. 1786 1787. 1788. 1789. 1790. Legum vigore, & præſentis Actûs tenore, ſub pænis ex deciſione Judiciali etiam ex Termino Tacto ſuper tranſgreſsoribus & convulſoribus irrogandis obſervandam & adimplendam fortiter præcipit & demandat.

FRANCISCUS Dunin KARWICKI Schol: Cathe: & Judex Deput: Chel: mp.

Titus PAULUS Ligęza KURDWANOWSKI Pincerna Gąbinen: Judex Caſtr: Palatinatus Lanciciensis ac ex eod: Judex Deputatus mp.

FRANCISCUS GRABOWSKI Enſifer Praſnen: Vice-Capita: Caſtr: Craſnoſt: ex Palatin: Lublin: Judex Deputatus mp.

JOANNES KARCZEWSKI Succamer: Sacræ R. M. Rothomagiſter Equitatus Nationalis ex Ducatu Maſoviæ Terræ Ciechan: Judex Deputt. mp.

Correxi WRONOWSKI R. T. L. mp.

Legit Pobikrowſki

M O W A

JASNIE WIELMOZNEGO JMCI PANA
ANDRZEIA ALOIZEGO
K O Z M I A N A

SĘDZIEGO ZIEMSKIEGO LUBELSKIEGO
KAWALERA ORDERU SWIĘTEGO STANISŁAWA

w Dzień otwieraiącego ſię Trybunału, przy oddaniu Laſki Marſzałkowſkiey od Ziemſtwa Lubelſkiego

M I A N A.

Dzien dziſieyſzy z nakazu Prawa Juryzdykcyą naywyżſzą i moc ſądzenia Trybunału Kor. w Prowincyi Małopolſkiey otwieraiący, dzień w którym Narod Polſki poſtać wſpaniałą przedtym w Oſobach Królów zawartą, teraz w Oſobach Obywatelów wolnych trwaiącą, okazuie... Dzień długo oczekiwaney od ukrzywdzonych ſprawiedliwości. Dzień mowię ten, w którym wybrani od Przeświet: Kapituł, Woiewodztw, Ziem, i Powiatów, z przymiotów ſwoich i krwi zacney znakomici Mężowie, przynoſzą na to mieyſce do Swiątnicy ſprawiedliwości wieloważną, bo przed Naywyżſzym Sędzią i przytomnemi Obywatelami zaprzyſiężoną Oyczyznie ſwey ofiarę....

Szczęśliwe ſą Kraie i Narody, w których Rząd Republikańſki Władzę Kraiową Prawami ogranicza, i lud uſtawom Praw, ściſle poſłuſzeńſtwo czyni, bo ci którzy mocą Prawa rozkazuią bez przywłaſzczenia mocy Arbitralney, i którzy nakazom Prawa poſłuſzni bez uporu, doſtępuią Imienia dobrych Rzplcey Obywatelów A to Imie wielkie tytuły i godności w ſobie zawiera, Narod cały u Państw Sąſiedzkich ſzanownym czyni i ſławę iego pomnaża.

Tak świętne Imie dobrego Rzpltey Obywatela ktoby poſiadać żądał, w początkach wieku ma ſię przyuczać do cnotliwego i pracowitego życia, i bydź ſprawiedliwym trzymaiąc ſię Nauki Aryſtotelesa: *In Legibus & Juſtitia ſalus Civitatis ſita eſt.*

Obywatel Rzpltey ſamą cnotą unieſiony ſłuży Oyczyznie ſzczerze i wiernie, okazuiąc wdzięczność, iż na iey łonie w wolności wychowanym zoſtał, a Potomkom ſwoim udziela dobrych obyczaiow przykłady, za których powodem w ſkromności poſtępuią ryſuiąc obraz cnotliwych poprzedników...

Wypracowani Oycowie i Dziadowie widząc Oyczyznę w miłym pokoiu, cieſzą w cieniu Domowym ſtarość ſwoię pożądanym wierności, i prac ſwoich ſkutkiem, bo czyli na woiennym placu broniąc mieczem od Nieprzyiacioł Oyczyzny, czyli pilnuiąc Kraiowey ſprawiedliwości radą, i ułatwieniem pilnym zawiłych kłotni, cnotliwi Obywatele wprzód wiek ſwoy obfitym a niekiedy krwawym obmywali znoiem, a potem w ſławie i honorach należyte odbierali nadgrody.

Nie innym torem przyſzedł Narod Polſki do tey naywyżſzey Trybunałów władzy, tylko w cnotliwym i pracowitym za ſprawami Oyczyzny obſtawaniu. Poznawali ſami Królowie wierność i męſtwo, na którym Panowanie ſwoie i Króleſtwa całego pewność i beſpieczeńſtwo więcey gruntowali, niżeli na ſamowładnym Rządzie, a ta wzaiemna Królów i Narodu ufność utworzyła iednomyślną formę, którą Władza Prawodawcza i Sądowa pomiędzy Tronem a Narodem wſpolnie podzielono...

Przyznać należy Stefanowi Batoremu, Zygmuntowi Auguſtowi, Zygmuntowi III, Alexandrowi, i innym, wielką umyſłu dzielność, gdy uſtępuiąc ſwey władzy uczynili przymus głowom Panuiącym ambicyi, widzieć można żyiącą dotąd iuż w popiołach przodków naſzych cnotę, przez którą do obſzerney przyſzliśmy wolnosci, a tę im Królowie przyſięgłą wiarą zabeſpieczyli.

Jakich na ów czas Rzplta Polſka liczyła Mężów dość ieſt wymienić za przykład Jana Zamoyſkiego, który młodość ſwą do pracowitego przyzwyczaiał życia, w którym do obcych Kraiów iuż z nabytą wyiechał doſkonałością, odwiedzaiąc inne Państwa, zbierał wiadomości iakiemi Oyczyznie ſwey ſtał ſię nayużytecznieyſzym, ſkutkiem doſkonałości iego uſtawa Trybunału, i Sądów Kapturowych, a dowodem cnoty, że ſtawſzy

wſzy ſię pokrewnym Króla i ogromnym Panem, z urzędu woyny i pokoiu Miniſtrem, granicę między Tronem a Narodem nienaruſzenie utrzymał...

Był Zamoyſki ſprawiedliwym, bo za Panowania Stefana Batorego burzycielów wewnętrznego pokoiu bez względu na urodzenie i urzędy wyſtępnych Mieczem poſkramiał, był oraz mężnym, bo za Zygmunta III. ſtoiąc na czele Woyſka, ciſnącego ſię Arcy-Xiążęcia Auſtryi z iego Obozem zbił, i ſamego w niewolą zabrał. W czaſie wyiazdu Zygmunta Króla do Szwecyi, obronę całego Kraiu miał ſobie powierzoną, i moc zaciągania Woyſka.

Kwitnęła Polſka na ten czas w Wolności, i Ziemi obſzerność wielką poſiadała, pokąd żył Król, a pod nim Zamoyſki, Zułkiewſki, i Chodkiewicz, a śmierć onych okazała iaśnie, iak cnota Obywatelſka utrzymuie Króleſtwa, i ſkoro na cnotliwych ſchodzi, każde Państwo pochylać ſię musi.

Już za Wieku Jana Kazimierza rwały ſię przyſięgi i Oyczyzny wierność ſkażona, byli odrodni od Przodków ſwych Urzędnicy, którzy Szwedów i Kozakow na właſny Kray naprowadzali...

Sicińſki do rwania Seymów pierwſzą Ru 1652. okazał drogę = Obuchowlcz Smoleńſk poddał = Woyſko rozhukane dwóch Wodzów Gąſiewſkiego i Zeromſkiego pozabiiało, a winowaycy bezkarnie pouchodzili. W Trybunałach Sprawy nie z Regeſtrów i Wpiſów, lecz z kieſzeni na kartkach od Marſzałka wyimowane, bez porządku ſądzone. Przyſięgi raz Królowi Panuiącemu, drugi raz Królowi Szwedzkiemu podwoynie wypełniane, takowym bezprawiom i rozpędzoney iedności ſkoro ſię przypatrzyły Sąſiedzkie Państwa, natychmiaſt lenne i Dziedziczne porozbierały Prowincye.

Powſtał Mąż Wielki z Urzędnika Hetman, a z Hetmana Król Jan III. podźwignął upadaiącą Rzpltą, i ſprawiedliwość w Trybunałach poprawił, a śmierć Jego i po Nim wſtąpienie na Tron Auguſta II. przynioſła rozdwoienie umyſłów Obywatelſkich, łamanie przyſięgi, Woyſkowych związki, i ich niekarność, to możnych Panów nad ubożſzemi gorowanie i w Trybunałach Dyctatura, to nadwornemi ludźmi uciſkanie Szlachty, i z niemi ſtaczane bitwy wygaſiły Ducha Obywatelſkiego, a Prawo i ſprawiedliwość w żadnym nie były poważaniu. Szwedzi puſtoſzyli Kray bez odporu, lud głodem i powietrzem wymorzony, z Kraiu zaſiadłego ſtały ſię puſtynie, i dzikie pola, niepoſłuſzeńſtwo Prawom do tego nas przywiodło, że z ſiedmiudzieſiąt tyſięcy Woyſka do ośmnaſtu Rada Zagraniczna w Ru 1717. redukowała...

Uſtanowiona Ru 1726. Trybunału Korrektura, Sędziowie Trybunalscy żadnego iey poſtuſzeńſtwa nieczynili, bo przypuſzczeniem nieprawnych konnexyi i pozorem *ex vi Legis* poprawy mnożyli liczbę rożnych między ſobą Dekretów, a tym ſpoſobem całe zakłocali Obywatelſtwo...

Początki Panowania Auguſta II. były naypożądańſzym czaſem poprawy obyczaiów i wzięcia ſię do prac Publicznych, przywrocenia ſprawiedliwości, i uzbroienia ſię przeciwko nieuſtannym, Woyſka Zagranicznego przechodom. Na które Senat nieczule patrząc milczał, a Stan Rycerſki niedoczekał ſię wolnego Seymowania, bo iak w Ru 1744. o pomnożeniu Woyſka Auguſt III. pomyślał, użyli Potencye na ſłabość naſzę ſpoſobów, zerwali Seym zdraycy Oyczyzny, a takowy publiczny Kryminał cnotliwy ieden Wilczewſki na iaw wydał, a tak ſrogi wyſtępek nie ſądzony bezkarnie uſzedł...

Od tamtego czasu niedość mieli wybrani na wyſokie Urzędy radzić ſami z ſobą o potrzebach Oyczyzny, lecz tocząc grę przed Zagranicznemi, kto więcey może napełniali partyami obrady wſzelkie i Juryzdykcye, ſtrona przemagaiąca wybranych umyſłami rządziła, mała liczba bezſtronnych, nieczynną, lub zatłumioną zoſtała. Przyſięgi uroczyſte w proſtą zamienione ceremonią, a tak wpatrzywſzy ſię w naſze ſkłonności Zagraniczne mocarſtwa rościągnęły nad nami Królom i Narodowi uciążliwą opiekę...

Zabierano nam gwałtownie naſze Prowincye, a w poſrzod nieſzczęścia owi wybrani Senat i Poſłowie wypełniali przeciwko ſobie przyſięgi, dopuścili zdzierſtwa i uniwerſalney po całym Kraiu pieni, bez litości nad ſwym Narodem, który pod bronią nieprzyiacioł ięczał. Już był zamach na znieſienie Trybunałów, Nayiaśnieyſzy Stanisław August Król Pan Miłościwy podnieſieniem tey Juryzdykcyi zaſzczyt Narodu łaſkawie utrzymać raczył.

Przeyrzawſzy ſmutną Króleſtwa naſzego Hiſtoryą, ſpoyrzyimy na inne Narody, którym do czaſów Zygmunta III. rowni byliśmy, albo przewyżſzać nas nie wolno im było = Jakim ſpoſobem ſą trwałe, i moc onych zaſługuie na tę Reputacyą, iż pomocy od nich inne potrzebuią Króleſtwa, i do zawarcia przymierza woyny lub handlu zapraſzaią... Narody Niemieckie ściſłym rachunkiem wydatków naypotrzebnieyſzych żyiąc, wſzelkiego unikaią zbytku, Narody Ruſkie oſtre i nie wygodne życie Rybą albo ſucharem poſilaią. Szwaycarowie miecz i lemiesz naprzemianę biorą w ręce = Zwycięſtwu tych Narodów na ziemi i morzu inni uſtępować

wać muſzą, ſprawiedliwość ściśle zachowana prędkim i ſurowym wyrokiem wyſtępki zgładza, żaden przepych, roſkoſz, ani zbytek maiątków Obywatelſkich nieuſzczupla.

Na drugiey kolei widziemy Naród Francuſki, kiedyś Orężem i polityką ſławny, ktòremu prożność o wolność ſumienia oddała *Xiążki* w ręce, i z tych Xiąg wyczytał wſzelkiey władzy niepoſłuſzeńſtwo i niepodległość Prawu, i nieprzyznaie żadnych prawideł, oprocz iedney natury, mówi o takowych Autor,

Sunt qui fortunæ caſibus jam omnia ponant
Et nullo credant Mundum Rectore foveri.
Natura volvente Vices & lucis & Anni.
Ideo intrepidi quæcunque altaria tangant.

Miękkość i życie roskoſzne przywiodło ten Kray do tego ſtopnia, iż naypodleyſzy gmin nayzacnieyſzym ſtanòm rozkazywać zaczyna.

Państwo Ottómańſkie rozległe i w bogactwa obſite, dla wygodnego życia, i prawòm ſwoim niepoſłuſzeńſtwa, iuż Kraie utraca; Nietylko obcey Potędze, lecz i iednego Baſzy Albańſkiego Rebellij oprzeć ſię niezdoła.

Staneliśmy iuż dawno na kolei upadaiących Króleſtw, powſtawać zaczynamy, powſtanie z upadku od cnoty Oſób wybranych zależy, aſprawiedliwość poſkromieniem złych obyczaiów wiernych Oyczyznie Synów oddawac będzie, iakoż widziemy, że niepomagaią Siedmdzieſiąt razy poprawiane o Trybunałach Prawa, bo te rozhukaną wolnością zagłuſzone zmartwiały iak poprawa, groźna obyczajów, która ieſt w Ręku i władzy tey naywyżſzey Magiſtratury. - -

Ządne Sprawiedliwości całe Obywatelſtwo, pełne ieſt nadziei w Tobie JW. Mści Xięże Antoni Przedwoiewſki Biſkupie Bolinenſki, Scholaſtyku Gnieznieńſki Orderów Pol: Kawalerze, Tryb: Koron: Prezydencie, którego Pobożne dzieła, zacność Familij, Królowi i Oyczyznie wierność do Biſkupiey powołały Godności, temu i Starſzeńſtwo w tym *Sądzie* naywyżſzym z Duchownego Stanu ſłuſznie ieſt powierzone, a iako własnością ieſt Twoiego Doſtoieńſtwa upadłym dawać ratunek tak ſię nie omylnie ſpodzewa Publiczność, że mocą tego Krzyża, który teraźnieyſze Urzędowanie dla wſpomnienia obowiązków przyſięgi Sędziowſkiey oddało w Ręce, wſzelkie ſprawiedliwość tamuiące wydarzenia oddalić nieomieſzkaſz, a potym w nadgrodę dzieł chwalebnych wyżſze poſiadać będzieſz *G*odności. - - -

Niemniey obiecywać należy z Oſoby Twoiey JW. Filipie Olizarze, Podczaſzy W. X. Litt: Order: Pol: Kawalerze, Tryb: Koron: Marſzałku. Wielkie przymioty Duſzy Twey całemu Krajowi znane, przekonały i wybornych Sędziów, którzy ſtyrowanie w tey Magiſtraturze Naywyżſzey w nieſkazitelne oddali Ręce. Nie zawiodła ſię Prowincya Wielkopolſka, na ſpodziewaney ſprawiedliwości, z którey Wielbiony Jeſt s, a dla powiękſzenia ſławy Twey, Małopolſka Prowincya Laſkę Marſzałkowſką, iuż doznaney cnocie przez uſta moie oddaie z uczczeniem.

E Prze-

Przeſtaię na moment od ciągu winnych dla Ciebie pochwał, w krotce do ogłoſzenia onych powrocę, i nazawſze powtarzać będę. - -

Zwracam myśl i uſta do uſzanowania Was JWW. Duchowni i Swieccy Trybunału Naywyżſzego Sędziowie, ktòrzy w Wielkopolſkiey Prowincyi, iak Zeglarze Morſcy przebyliście *S*praw zawiłych cieśniny, a na to mieyſce iak na niezgrontowany Ocean, gdzie ſilnieyſze burze i wichry tamuią ſprawiedliwość cnotą uzbrojeni mężnie ſtaiecie; ſkoro pilność Waſzą i poprzedzone w tamtey Prowincyi czyny uwielbiać mam honor, mocno zawierzam, że czaſów przeſzłych grube omyłki, iako to: na prożnowauiu i rozkoſzy ſtrawione godziny, Protokuły Dekretów ſkrobane i mazane, Sentencye w Niedziel kilka poprawiane, i w ſtancyach niepodług Prawa poprzeiſtaczane, z kartek wpiſywane, przyſięgi po ſkończoney Funkcyi nie w ſwoim mieyſcu i czaſie, przeciwko Prawu przyimowane, beſpieczeńſtwo w obecności *S*ądu pogwałcone, i inne bezprawia, ſtaną ſię Wam do jſtotney korrektury naywiękſzą Materyą, którą ſkoro w ſkutku ſamym Naród oczekuiący ſprawiedliwości odbierze, cieſzyć ſię będzie ſwym wyborem, a Jako ów Rękodzielca, który złota i drogich Kleynotów pracowicie w wnętrznościach Ziemi ſzuka, wyſzukane od kruſzcu mniey ſzacownego oddziela, oddzielone pròbuie, i luſtrem iaśnieiącym ozdabia, i gdy żadney w tym wyborze nieznayduie ſkazy, iedne na Ołtarzach Swiątnicy, inne przy Głowach i Boku Królòw oſadza, i w ten czas ſię chlubi ſwym dziełem, że Godne ieſt od całego Ludu poſzanowania.

Wybrani Panowie! Wy dalecy od wſzelkiey ſkazy pełnicie ſwoie obowiązki wſkrzeſzaiąc przedtym zaniedbaną i zarzuconą Praw Exekucyą, a wywroconą przyſięgi i Religij Swiętość do dawney powrocić macie Powagi, Duchem męſtwa znieſce zdrożne obyczaie, któremi nas obce zawſtydzaią Narody, a ſławа Imion waſzych iak w poprzedniczych dziełach kwitnąc zaczęła, tak w Potomności ziedna dla ſiebie nieſkończone Pochwały, a naywyżſze honory Synóm i dalſzym Naſtępcom waſzym z gotowane będą zapewniam,

MO-

M O W A

JASNIE WIELMOZNEGO

FILIPA NEREUSZA

WOŁCZKIEWICZA

O L I Z A R A

PODCZASZEGO W. X. LITEWSKIEGO

ORDEROW POLSKICH KAWALERA.

MARSZAŁKA TRYBUNAŁU GŁOWNEGO KORONNEGO

Przy otwarciu Trybunału Lubelſkiego

M I A N A.

JM dokładniey Ludzie poczuwaią Obowiązki ktore na ſiebie z Chęci przyimuią, tym żywiey y tkliwiey przeięci być muszą potrzebą pełnienia co względom ſpołeczności, co Cnocie, co połączeniu oboyga winnemi zoſtaią.

Sprawiedliwość zaręczona Przyſięgą iest Głownym Zamiarem Naszym: Do iſtotnego iey wynalazku, ſrodkuią Nam podane Prawa; Serca y zdania Nasze do Jch treści w prost ſtosowane, dopełnią końca powołania ſwego.

Podnosząc tę Laſkę ktorąście dobrotliwie w Ręku Moich złozyc raczyłi, poczytywać będę za Słodką powinność, uprzedzić Was ſamą Czczią y Pracą, a wyrownywac wdzięcznością y Sercem.

Doznałem w zbiorze Waszym Przezacni Koledzy, że Praca y trudy ſą małym, gdy Je wſpolna wſpiera Chęć y pomoc, gdy umysł ſamym tylko zaięty dopełnieniem Obowiązkow, nierozprasza sił ſwych w poſtronnych a zbocznych Sędziemu zabawach.

Ciz to My ſami dziś do Tey Prowincyi Urzędowanie naſze przenosiemy, ten ſam zakład niesiem z Sobą Przysiąg, taz ſama czułość Obowiązkow ſkutkować winna. Oswoieni z Pracą, coraz ona Nam lzeyszą ſtaie ſię, a własnec Nasze na Jnnych Sędziow Wyroki, niech nam będą przeſtrogą, iak wiele bacznemi na ſiebie Samych być Nam przystoi.

Pomnieymy iz dziś Naywyższemi Sędziami: w krotce w kolei ſądzonych zoſtaniem.

Odbieraiąc te Laſkę Znak Urzędowania z Rąk twoich JW. Sędzio Ziemſki Lubelſki, mam Honor w Jmieniu Nas wszyſtkich y własnym, powinne Ci złozyć uszanowanie. Szacunek ktoren Wam oddaię Publiczność, ieſt nad to Głośny, znaydziecie w Sercu w społ-Obywatelow, y w ſercach Naszych tę zyczliwą przychylność, ktora ſamey Cnoty ieſt Skutkiem.

M O W A

NA POWITANIE TRYBUNAŁU

w Lublinie Roku 1791.

IMIENIEM PALESTRY

Przez

ERAZMA PRUSZYNSKIEGO

M I A N A

NAYIASNIEYSZY TRYBUNALE!

Gdzie Prawo obierania Sędziow, za grunt Wolności kładły Narody, tam go koſztem krwie, i wzruſzenia powſzechnego nabywały. — W ſamey Rzepltey Naſzey. Przywiley ten ſtał ſię długiem dobroczynności Królów, i cnoty Polaków.

Niemasz wſpaniałſzego ludzkości dzieła, iak wymierzać ſprawiedliwość — Kto nią ſłuży Oyczyznie, należy do iey uſzczęśliwienia — tak Rzym czcił Cenſoryat Katona, iak zwycięſtwa Pompeiuſza.

Darmo ſzukałby Narod w ſamych politycznych względach iſtotnego ſzczęścia ſwego; nie w rozległości Kraiu, i ogromnych ſiłach Dobro Obywatela złożone; ſprawiedliwość Magiſtratur, upewnienie Swiętych Praw własności ſą ſzczęściem na uſtawach ludzkości ważonym.

Z gruzów ſwoich oſtrzegaią Nas ſławne potęgą iak i klęſkami Narody, że moc uſtaw, i ściſła Urzędów w zachowaniu, Praw pilność iedynie Kray utrzymywać ſą ſilne.

Sparta dwa Trony ſtawiała, przygotowuiąc Rząd do niezgaſłey trwałości — Sześć Wieków kwitły iey Prawa — Znikła Sparta — nie przeto:

że każdy Narod upadać muſi, ale że pod miękkością ſłabych dla bogactw Perſkich, Obywatelów, Prawa uległy — Uſtawy Likurga, obok ziednania dla Rzepltey chwały w Woynach, i Panowania nad Grecyą, miały los bydź odrzuconemi.

Prawa ſą gruntem obyczaiów — zwracaią wſzyſtkie ſkłonności i przymioty ku dobru Publicznemu, trwałości Kraiu ſą Duchem — Rowność powſzechna podlegania Rządowi, w Prawie ma ſwoie źrodło — Duch Obywatelſtwa, ſłabych obrona, iego ieſt własną.

Niemàsz Narodu, któryby bez Praw zoſtawał — Moc ich wſzyſtko doſięgła — Lecz aby te niebyły bezſilnemi, aby arbitralny nierząd całey ſwey nie zachował powagi, Urzędom Straż uſtaw oddàna.

Wolność nie zawiſła na nieuznawaniu Władzy — dozwolone łamanie Praw, ściągnełoby nierząd, — Prawa ludźmi nie ludżie Prawami władać powinny — nieczułości Urzędu towarzyſzy zaniedbanie Praw — wraz otwieraią ſię wyſtępki — przymioty nikną, gdy nie na Dobro Narodu zażyte — gwałt i przemoc możnych, te pewne ſłabości ſtanu znaki, zoſtaią bezkarne — Duch Obywatelſtwa przeſtaie wſpierać nie iuż więcey wſpolne ſiły Związków Cywilnych zerwanie wraca ludzi naydawnieyſzemu ſtanowi, poprzedzaiącemu wſzyſtkie Towarzyſtwa, gdzie człowiek niemiał większego nieprzyiaciela, iak człowieka ſamego.

Władać ſłuſzności wagą i ſkłaniać ruch iey na ſtronę przyzwoitą — łączyć wolność ſerca i urzędu: o to ſą zaſady trwałości publiczney.

Katona nikt o nieſprawiedliwość wzywać nieśmiał — lecz ileż z ſtratą Wolności własney wchodzono? i pierwſzy dzień Urzędu, był oſtatnim niepodległości.

Sądownictwo cząſtką ſtaiąc ſię naywyżſzey władzy, dawało Urzędom w naytrudnieyſzych Oyczyzny czaſach przemieniać ſię w Oyców ludu; — zwracać broń możnych, i Panuiącego na podbicie Wolności wymierzoną — Tak zachowanie Kraiu, cnoty urzędów były dziełem — Tak lud zrzucenie Tyranów, Strożom Praw, wiele razy dłużny, drogie obrońców ſwych imiona, w Kościele pamięci uwieńczał.

Już Kraie niemaiące ſłodyczy bydź rządzonemi Prawy człowieka i Obywatela, gdzie niedoſtępny ludzkości i cnocie Deſpota; wſzyſtko urodze-

dzeniu winny, nic przymiotom; — w Milionach Poddanych nieznał ludzi — przeſtaią pod żelaznym uginaćſię Berłem — zamieniaią ſię w wolne Rzeczyplte, rodzay Rządu który przywięzuie do Oyczyzny, a Rewolucya ich, od innych rożna, ſtała ſię pożyteczną ukroceniem Deſpotów:

Francya potrzebowała niedawno ſporu: czyli Król Panem? czy pierwſzym Urzędnikiem ieſt Narodu? — przemogła ludzkość przeciw uprzedzeniom, ktore hańbią myślącą Jstotę — Nam w Rzeczypoſpolitey Cnota dawna Krolów y Wolność Polaków: te zapytania nie znanemi uczyniły a Panowania niektóre dowiodły, że Kròl może bydź ieszcze większym niż powinien: gdy ſtratą Kraiów własną — Wyzuciem ſię z Praw, życiem ſamym ſzczęścia Rzeczypospolitey ſzukali.

Seym trwaiący do Użytków ktòremi Prace ſwe liczy; do ſtanu y sił Cnotą ſwą odzyſkanych, przydał Prawa godne powſtaiącey Rzeczypoſpolitey.

Lecż ſamym uſtanowieniem Praw rozumiał nie bydź ſkonczone uſzczęśliwienie Narodu — tę Cząstkę z Tobą miał dzielić. NAYIASNIEYSZY TRYBUNALE.

Aby Prawa nie stały ſię proznym tylko Zatzczytem Narodu, ktorego uszczęśliwieniem bydź powinny — Karać Występki — Co ieſt przeciw Cnocie uważać za niepodobne; — w chodzić w dzieła niſzych Juryzdykcyi a niedosyć czynić ie ſprawiedliwemi — bydź nim ſamemu. Oto ieſt Harakter Nayiaśnieyszego Sądu.

Możnych radą wiedzeni, albo wszyſtko czynią, albo Czynić Jm dopuszczaią — lecz nie ieſt oraz iedno bydź wyſtępnym, Co o ſprawiedliwość przesladowanym — Po Chwale uczynienia dobrze, nie ma więkſzey iak ſtać ſię nieſzczęśliwym aby to było zrobić — Cnotliwy zoſtawia Jnnym nadgrodę, ſam ſzuka aby na nią zasłużył.

Prowadzić pełniących obowiązki naydrozsze. — ſtać ſię ſprawiedliwości przykładem. — trzeba wſzyſto zwyciężaiącey Cnoty, trzeba wſpartych zauſaniem y doſkonałością przymiotów — Znalazł Ciebie Narod JW. Mci Xięże ANTONI KORNELI PRZEDWOIEWSKI Biſkupie Bolinenski Metropolii Gnieżninski Scholastyku, Trybunalu Koronnego PREZYDENCIE,

Już Prowincya Wielkopolska świadectwem nieſtronnym Sądu Twego podaie Nam ſprawiedliwość Twoią. — Choć nie pierwszy to powtarzam:: miło mi ieszcze raz wſpomnieć — day tę y Małopolſkiey prowincyi uczuć — Pracuy dla ſzczęścia Kraiu, dla sławy własney.

 Potrze-

Potrzebował Narod w porze ſwego dzwignienia, Cnotlitwego naywyżſzemu Sądowi Styru — aby wykonaniem Praw, drugie Jm, nieiako dać zycie — Wybrał Ciebie JW. FILIPIE NERYUSZU OLIZARZE Podczaszy W. X. Litt: Trybunału Koronnego MARSZAŁKU — AUGUST Pan Swiata, naywiększym był, gdy zostawiwszy Jnne Dzieła udał ſię Sprawiedliwość oddawać — Taż Chwała Tobie Własna, Cnotą Przodków Twych zaręczona. — Akt Unii Korony z Litwą chowa Pamiątkę Naddziadów Twoich. — Wypłacasz ſię rownie Narodowi, godny Naſtępca Jch ozdob y Cnoty.

Oboyga Stanów JW. Sędziowie! — Chwała która ćla Jnnych poźną bywa zasług nadgrodą, Sprawiedliwſza dla Was, towarzyszy Jch wyrokóm — nie można bydź większym iak przez podległość Prawu — Urząd Sędziego ma ieszcze tę Poſtać: że ani Cnot ani zadnych poſtępków ſwoich ukryć nie może — Swiat nieſtronny Sędzia, niech naywięcey zepsuty, Serce ma nie umysł zaslepiony: Czyni często źle, ale ſądzi zawsze dobrze — wzywa Was do słuszności — uſpokoienie wewnętrzne lub niewczesny z wydarcia maiątku uciſk, są wydziałem Sędziego — Wy ktorym Prawa y Przysiąga są drogą, poſtępuycie w ſprawiedliwości. — potomne Wieki zapiszą Jmiona: prawych Sędziow. Cnotliwych Obywatelów.

Głos ten iest Głosem Paleſtry mieysca tego ktora Cię z naywyżſzym uszanowaniem wita. NAYIASNIEYSZY TRYBUNALE! — Głoſem radości Jey: że z tak zacnemi Mężami Prace ſwe ma łączyć. — Głosem który niech przytomnym zzwsze będzie pełnieniu Sprawiedliwości Waszey — My Ją z Nas oddaiemy, gdy wykonywanie Obowiązków Naſzych od uwielbienia Urzędu Jey zaczynamy.

MO-

M O W A

JASNIE WIELMOZNEGO

M A R S Z A Ł K A

DO PP. PALESTRY

M I A N A

PRZEZACNA PALESTRO!

Głos powitania od Was Przezacna Paleſtro idący, iako z uprzeymością, tak z winną czcią odbieramy.

Umiemy ſzacować talenta, które Was przydatnemi ſpołeczności czynią.

Z Powołania Waſzego biegli w Prawie, znacie moc onego, znacie iako winne od wſzyſtkich należy mu ſię poddanie, Wasz przykład, ſzczere i nie nadciągane Praw wyſtawienie, ſkróci pewnie i w ſpornych ſtronach, tę długą drogę pieni, która ſtrony wyniſzcza, a zawziętość rodzi.

Winniśmy wſzyſcy poſłuſzeńſtwo Prawu: myśl Prawodawców rzuca oko na oguł. W obſzernych choć dalekich użytkach dobroć uſtaw zakłada. Cierpi czaſem ztąd może ſzczególność, lecz tu też cała świętność cnoty, gdy miłość właſną poſłuſzeńſtwu Prawa, przykładowi dopełnienia onego z naywiękſzą powolnością poświęca ſię.

Wyrażone dokładnie obowiązki poſłuſzeńſtwa Prawu przez uſta wymowne witaiącego Nas Imieniem Waſzym, przekonywaią, i każą Nam ſię ſpodziewać, że kto umie znać całą moc Prawa, kto tak żywą świętnością i powagą onych przeięty zoſtaie, pewnie nayściśley one dopełnić potrafi.

Folguiąc czaſowi, któren ſię tu y wſzędzie ściera na prożnych mowy obrządkach, ſkracam moią właſną, proſząc o podobne w dalſzym tłómaczeniu ſię krotkości wzory

A co niegdyś poważny ſkładu Waſzego Tłumacz i Praw Obrońca do Rzymian wyrzekł, to Ja do Was i do Nas ſtoſuię, i kończę.

Legum Integritas ab iſtis non corumpatur, quibus curanda mandatur.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0024023

DE LA
BIBLIOTHEQUE
DE MR LE PR
ALEXANDRE
LUBOMIRSKI